



EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

ВТОР ОДДЕЛ

СЛУЧАЈ

УЈ против УНГАРИЈА

(жалба бр.23954/10)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

19 Јули 2011

ФИНАЛНА

19/10/2011

Оваа пресуда стана конечна согласно член 44 став 2 од Конвенцијата. Може да биде предмет на редакциски измени.



Во случајот УЈ против Унгарија,

Европскиот суд за човекови права (втор оддел) заседавајќи како совет составен од:

Francois Tulkens, *Претседател*,

David Thor Bjorgvinsson,

Dragoljub Popovic,

Giorgio Malinverni,

Andras Sajó,

Guido Raimondi,

Paulo Pinto de Albuquerque, *судии и*

Francoise Elens-Passos, *Заменик секретар на одделот*,

Дискутирајќи на зтворена седница на 28 јуни 2011 година, ја донесе следнава пресуда, која беше усвоена на истиот датум.

ПОСТАПКА

1. Постапката е иницирана со жалбата (бр.23954/10) против Република Унгарија, поднесена до Судот согласно член 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основни слободи (“Конвенцијата“) од страна на унгарецот г-дин Peter Uj (“жалителот“), на 22 април 2010 година.

2. Жалителот беше застапуван од страна на Mr.L.Baltay, адвокат од Gyal. Унгарската влада (“Владата“) беше застапувана од Mr.L.Holtzl, застапник на Министерството за правда и јавна администрација.

3. Жалителот се жалеше дека неговот гонење поради критикување на одреден вид вина претставува повреда на неговото право на слобода на изразување.

4. На 15 Јуни 2010 година, Претседателот на Вториот оддел, одлучи да даде образложение, за жалбата до Владата. Исто така

беше одлучено истовремено да се решава за доопуштеноста и основаноста на жалбата.(член 29 sS 1).

ФАКТИ

I.ОКОЛНОСТИ НА СЛУЧАЈОТ

5.Жалителот е роден во 1969 година и живее во Budaors.

6.На 2 јануари 2008 година, жалителот, новинар објавил статија во колумна, со наслов “мислење“ на еден национален дневен весник. Предмет на написот беше квалитетот на разни добро познати унгарски вина, производ на Т.Zrt, акционерско друштво- во државна сопственост, по мислење на жалителот, квалитетот беше лош, анеговата популарност кај унгарските потрошувачи беше неоправдана. Статутот го содржеше следниот текст:

“Во девет од десет случаи, тоа е производ на Т.Zrt. достапен по цена под 1000 (унгарски форинти) по шише и ја претставува најдобрата светска област за производство на вино, унгарската национална гордост и богатство.....(нешто што можеше да ме расплаче). Не само поради вкусот – (ако беше само тоа, ќе престанеше плачот) – а вкусот беше кисел, бљунтав, преоксидиран пијалок, со лошо квалитетни состојци, собрани од разни отпадоци, со сува мувла и малку шеќер од Szerencs, од мувლოსано буре - но се уште стотици илјади Унгарци го пијат овој “shit” и тоа со гордост дури и посветеност.....нашиот долго намачен народ е создаден да јаде и пие и за тоа да плати најмалку два пати, бидејќи станува збор за државна компанија. Многу внимателно е објаснето – користејќи демагогија од двете страни, лево и десно, дека овој пијалок е национално богатство, (а се претпоставува дека се прави од парите о сите нас), истиот е многу добар, а за тоа ние треба да сме срќни и со достоинствен образ. На овој начин граѓаните на државата, се понижени од страна на режимот и тоа преку половина литар алкохолен пијалок.

И уште еднаш ќе ги потсетиме сите, како луѓето лелекаа, велејќи дека странците доаѓаа да ја уништат (Т), да го купат пазарот и да направат се мултинационално и странско (туѓо), а потоа се покажаа дека овие странци произведуваат прекрасно вино, токму како некои срекни, решителни и многу толерантни унгарски, семејни винарии, обидувајќи се да ја направат (Т) повторно светски славна затоа што тоа

беше нивниот бизнис интерес (профит, ugh); додека пак ние како заедница се обидуваме да ги уништиме нивните достигнувања, користејќи државни пари, за да нешто конечно би можело да биде успех.....“

7. Т.Zrt, поднесе кривична пријава против тужителот. На 2 јуни 2009 година II/III Окружниот суд од Будимпешта го осуди за клевета (ragalmazas). Судот сметаше дека критиката изнесена во написот на жалителот, отишла вон границите на новинарско мислење, потврдувајќи го фактот дека е нарушен угледот на производителот на разни вина за кои станува збор. Судот се воздржа од донесување пресуда за условен период од една година.

8. По жалбата на 5 Ноември 2009 година, Регионалниот суд од Будимпешта, ја преиначи оваа пресуда, сметајќи дека инкриминираната изјава била значајна пресуда и затоа жалителот требало да биде осуден за клевета (becsuletseres) согласно со член 180 (1) б од Кривичниот законик. Судот смета дека жалителот, иако имал право да го изнесе своето мислење – по прашање за вината, карактеризирајќи го како “shit” – еден несоодветен навредувачки израз– тој го повредил правото на производителот - на добра репутација. Судот ја намали казната на опомена.

9. На 10 Мај 2010 година Врховниот суд ја потврди осудата и казната на жалителот.

ЗАКОНОТ

1. НАВОДНА ПОВРЕДА ОД ЧЛЕН 10 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

10. Жалителот се жали дека неговата осуда претставува повреда на неговото право на слобода на изразување како што е предвидено во член 10 од Конвенцијата, кој гласи:

“1. Секој има право на слобода на изразување. Ова право ја вклучува слободата на сопствено мислење и примање и пренесување на информации или идеи, без мешање на јавната власт и без оглед на границите. Овој член не ги спречува државите да бараат лиценци за радиодифузија, телевизиски и кинематографски компании.

2. Остварувањето на овие слободи, со себе носи одговорност и должности и истото може да биде предмет на такви формалности, услови, реструкции и казни какви што се пропишани со закон, а се потребни во едно демократско општество и тоа во интерес на националната безбедност, територијалниот интегритет или јавната сигурност, за спречување на нереди и криминал, за заштита на угледот и правата на другите, за спречување на ширење на доверливи информации или за чување на авторитетот и непристрасноста на судството“

11. Владата го оспори тој аргумент.

А. Допуштеност

12. Судот забележува дека жалбата не е очигледно неоснована во смисла на член 35 § 3 од Конвенцијата. Тој понатаму забележува дека не е недопуштено по било која друга основа. Поради тоа мора да биде прогласено за допуштено.

Б. Основаност

13. Владата не оспорува дека имало вмешување во правото на слобода на изразување кај жалителот. Меѓутоа тие тврдат дека во суштина оспорениот израз бил толку навредлив што судското гонење на жалителот кореспондира со итна општествена потреба. Како и да е, неговиот случај заврши само со укор; следствено, интерференцијата не би можела да се смета за диспропорционална.

14. Жалителот тврдеше дека тој не оспорува дека интерференцијата е законска и извршува законска цел. Сепак тој тврдеше дека неговата осуда не е потребна во едно демократско општество, а со оглед на тоа дека тој е новинар, оспорената изјава беше значајна осуда во

врска со прашање од јавен интерес и случајот кој се однесување на угледот на корпорација во државна сопственост.

15.Судот истакна дека не било оспорувано од страна на Владата дека имало вмешување во правото на жалителот за слободата на изразување. Судот повторно укажува дека вмешувањето во правата на жалителот, согласно Член 10 sS 1, ќе ја прекрши Конвенцијата ако тоа не ги исполнува условите од став 2 – Член 10. Затоа треба да се утврди дали сето тоа било “пропишано со закон“, да ли се следат една или повеќе од законските цели утврдени во тој параграф и да ли сето тоа било потребно во едно демократско општество за да се постигнат тие цели.

16.Судот забележа дека законитоста на обжалената мерка се заснива врз член 180 (1)б од Кривичниот Законик. Тој затоа е убеден дека тоа било “пропишано со закон“ и ова не е оспорувано од странките.Останува да се утврди дали интерференцијата била “потребна во едно демократско општество“.

17.Тестот на “потреба во едно демократско општество“ бара Судот да утврди дали обжалената интерференција кореспондира со “итна општествена потреба“. Државите договорнички имаат извесна маргинана проценка при одредувањето дали таква потреба постои, на тоа оди рака под рака со европскиот надзор, опфаќајќи ги обете и законодавството и приминливите одлуки, дури и оние дадени од страна на независен суд. Затоа Судот е овластен да даде конечна одлука за тоа дали “ограничувањето“ е ускладено со слободата на изразување како заштитена со член 10 (види, меѓу многу други авторитети, *Perna* против Италија (GS), br.48898/99, sS 39, ECHR 2003-V; *Association Ekin* против Франција бр. 39288/98, sS 56, ECHER 2001- VIII). Постои мала можност согласно член 10 sS 2 од Конвенцијата за ограничувања на политички говори и дебати за прашање од јавен интерес (види *Surek* против Турција (бр.1) (GS),

бр.26682/95, sS 61, ECHR 1999 – IV). Иако слободата на изразување може да биде предмет на исклучоци, тие мора да бидат детално интерпретирани и потребата за било какви ограничувања мора да биде уверливо утврдена (види *Observer и Gardian* против Велика Британија, 26 ноември 1991, sS 59, серија А бр.216).

18.Задачата на Судот при вршење на неговата надзорна функција, не е да го заземе местото на надлежните домашни судови, туку да ги разгледа согласно член 10 одлуките што ги донеле во согласност со нивната маргина на проценка (види *Fressoz и Roire* против Франција (GS) бр.29183/95 sS 45, ECHR 1991-I). Ова не значи дека надзорот е ограничен при утврдување дали тужената Влада го применила своето дискреционо право разумно, внимателно со доверба; Судот гледа на обжалената интерференција во случајот, како целина, вклучувајќи ја и содржината на изјавата против жалителот и нејзиниот контекст (види *News Verleges GmbH & CoKG* против Австија, бр. 31457/96, sS 52, ECHR 2000-I).

19.Особено, Судот мора да утврди дали изнесените причини од страна на националните власти, да ја оправдаат интерференцијата, биле “релевантни и доволни“ и дали превземената мерка била “пропорционална на законските цели“ (види *Chauvy* и други против Франција, бр. 64915/01, sS 70, ECHR 2004-I). При тоа, Судот мора да се увери дали националните власти базирајќи се на прифатливата оценка на релевантните факти, примениле стандарди кои се во согласност со принципите изнесени во Член 10 (види *Zana* против Турција, 25 ноември 1997, sS 51, *Reports of Juddgments and Deccsions* 1997-VII). Членот 10 се приенува не само на “унформациите“ или “идеите“ кои се позитивно примени или се сметаат за ненеавредливи или како прашање на индиферентност, туку и на оние што навредуваат, шокираат или вознемируваат. Такви се барањата на плурализмот и толеранцијата, без кои не постои “демократско

општество“ (види *Oberschlick* против Австрија (бр.1), 23 мај 1991 sS 51, серија А бр.204).

20.Судот би додал дека прекршокот може даа падне надвор од заштитата на слободата на изразување, ако престапот се сведува на безобзирно оцрнување, на пример, каде што единствена намера на навредливата изјава е да се навредува (види на пример, *Skalka* против Полска, бр.43425/98, sS 34, 27 мај 2003); но употребата на вулгарни зборови по себе, не е одлучувачка затоа што може да послужи само за стилски цели. За Судот, стилот претставува дел од комуникацијата како форма на изразување и како таков е заштитен заедно со содржината на изразувањето.

21.Судот понатаму ја нагласува суштинската улога што печатот ја има во едно демократско општество. Иако тој не смее да пречекори одредени граници, особено во поглед на угледот и правата на другите, сепак негова должност е да пренесува- на начин согласност со своите обврски и одговорности – информации и идеи за сите прашања од јавен интерес (види, меѓу многу други авторитети, *Scharsach and News Verlagsgesellschaft* против Австрија, бр. 39394/98 sS 30, ECHR 2003-XI). Новинарската слобода исто така го опфаќа прибегнување кон степен на претерување, па дури и провокација (*loc.cit*).

22. Во конкретниот случај, Судот забележува дека оспорените кривични пријави биле поднесени од страна на друштвото кое неоспорно има право да се брани против клевети и оптужби. Во овој контекст, Судот прифаќа дека во прилог на јавниот интерес во отворена дебата за бизнис случувањата, постои натпреварувачки интерес во заштита на комерцијалниот успех и одржливоста на компаниите, во корист на акционерите и вработените, но исто така и за пошироко економско добро. Затоа државата ужива маргина на

проценка за тоа какви средства таа обезбедува според домашните закони, за да и се овозможи на една компанија да ја предизвика вистината и да ја ограничи штетата од обвинувања кои може да и наштетат на угледот (види *Steel* и *Morris* против Обединетото Кралство, бр. 68416/01 sS 94, ECHR 2005-II; *Kulis* и *Rozycki* против полска, бр.27209/03, sS 35, ECHR 2009.....). Сепак постои разлика помеѓу комерцијалните интереси угледот на една компанија и угледот на една индивидуа во однос на неговиот или нејзиниот социјален статус. Додека пак индивидуата може да има последици по своето достоинство, за Судот пак интересите на комерцијалниот углед се лишени од таа морална димензија. Во конкретниов пример, интересот од репутацијата е ризик на корпорацијата во државна сопственост; па така тоа е комерцијален интерес без значење од морален карактер.

23. Судот смета дека изразите кои ги користи жалителот се навредливи. Сепак, предмет на овој случај не е изјавата на клеветење, туку значајната осуда или мислење кое беше признато од домашните судови. Публикацијата за која станува збор создаде сатирична критика на компанијата во контекст на владините економски политики и ставовите на потрошувачот. (види став 6 погоре). Земајќи ги во предвид горенаведените факти, Судот утврди дека примарната цел на жалителот била да ја подигне свеста на жалителите за недостатоците на државната сопственост, а не да се омаловажи квалитетот на производите на компанијата. Ова мислење се однесување на владините политики во врска со заштита на националните вредности и улогата на приватните претпријатија и странските инвестиции. Од тука произлегува дека тоа е прашање од јавен интерес.

24. Судот смета дека домашните судови не успеале да го земат во предвид фактот дека печатот има обврска да дава информации и идеи за прашања од јавен интерес и на тој начин можно е и во нешто да претера па дури и да провцира, а со други зборови кажано да

изнесе неодмерени извештаи (види *Mamere* против Франција, бр.1267/03, сS 25 ECHR 2006-XII, и *Dabrovski* против Полска, бр.18235/02 сS 35, 19 декември 2006). За Судот текстот употребен од страна на жалителот е преувеличен, но направен во јавен контекст; за жал, изразувањето кое се користи, е вообичаено изразување употребено за слабо квалитетно вино, а вулгарноста е составен дел на тоа изразување.

25.Судот утврди дека горенаведените фактори се важни во оценувањето на пропорционалноста на Кривичниот Закон врз основа на вмешувањето со член 10 од Конвенцијата, но истите не беа испитани од страна на домашните судови. Судот утврди дека во отсуство на разгледување горенаведените фактори кои се доминантни во овој случај, домашните власти не можат да утврдат дека ограничувањето било пропорционално.

26.Со оглед на фактот дека потребата за вмешување не е уверливо утврдена, од страна на домашните власти, Судот не може, а да не заклучи дека постои повреда на Член 10 од Конвенцијата.

II. ПРИМЕНА НА ЧЛЕН 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

27.Член 41 од Конвенцијата обезбедува:

“Ако Судот оцени дека имало повреда на Конвенцијата или на протоколот, и доколку внатрешното право на засегнатата Висока договорна странка дозволуваат да се направи делумна оштета, Судот, доколку е потребно ќе дозволи само сатисфакција на повредената странка“.

A. Штета

28.Жалителот не поднел барање за штета.

Б. Трошоци и и издатоци

29. Жалителот бараше 3.580 евра (EUR) за трошоците и издатоците сторени за Судот. Оваа сума одговара на 35 часа правничка работа фактурирана од неговиот адвокат и тоа доставена е листа со часови за 100 евра (EUR) за еден час, како и додатни 80 евра (EUR) за административни трошоци.

30. Владата не даде коментар за ова барање.

31. Според судската пракса, жалителот има право на надомест на трошоците и расходите, само доколку се покаже дека навистина било потребно тие да се направат; а се разумни по обем. Во конкретниов случај, согласно горните критериуми и документите кои ги поседува, Судот смета дека е разумно да се додели целосна сума, односно 3.580 евра (EUR).

В. Затезна камата

32. Судот смета за соодветно дека треба да се исплати затезна камата според најниската каматна стапка за позајмени средства од Европската Централна Банка, на која треба да и се дадат поени од три проценти.

ОД ТИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ ЕДНОГЛАСНО

1. *Ја прогласува* жалбата за допуштена;
2. *Утврдува* дека имало повреда на членот 10 од Конвенцијата;
3. *Утврдува*
 - (а) тужената држава треба да му плати на жалителот, во рок од три месеци од датумот на кој пресудата ќе стане конечна, во

согласност со Член 44 став 2 од Конвенцијата, 3580 евра (три илјади петстотини и осумдесет евра), плус било каков данок кој би можел да му биде наплатен на жалителот, во однос на расходите и трошоците и истите да се сменат во унгарски форинти по стапка применлива на денот на исплатата;

(б) дека по истекот на наведените три месеци до исплатата ќе се пресметува камата на горенаведените износи, по стапка, еднаква на најниската стапка за позајмени средства од Европската Централна Банка, за период на затезна камата плус поени од три проценти.

Изготвено на англиски јазик и доставено на писмено на 19 јули 2011 година, согласно Член 77 ставови 2 и 3 од Деловникот на Судот.

Francoise Elens-Passos
Заменик секретар

Francoise Tulkens
Претседател